

Sygn. akt II Ca 193/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tomasz Szaj (spr.)
Sędziowie:	SO Marzenna Ernest SO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk
Protokolant:	st. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 lipca 2015 roku w S.

sprawy z powództwa P. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii w G.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Gryfinie

z dnia 12 września 2014 roku, sygn. akt I C 264/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda P. M. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Powiatowego Lekarza Weterynarii w G. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt **II Ca 193/15**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 września 2014 roku, sygn. akt I C 264/12, Sąd Rejonowy w Gryfinie oddalił powództwo P. M. przeciwko Skarbowi Państwa – Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii w G. o zapłatę kwoty 1 131 346,22 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 18 grudnia 2010 roku.

Powyższy wyrok Sąd Rejonowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

W dniu 17 grudnia 2010 roku Powiatowy Lekarz Weterynarii w drodze wykonania zastępczego dokonał likwidacji stada 6924 sztuk kur i kogutów z fermy P. M.. Nadto P. M. na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej

Powiatowego Lekarza Weterynarii w G. dokonał utylizacji 10818 sztuk jaj. Przyczyną owych postąpień było wykrycie w hodowli P. M. bakterii salmonella typhimurium.

W dniu 25 sierpnia 2010 roku pobrano z pustego kurnika przy ul. (...) w G. wymazy podeszwowe do badania bakteriologicznego. P. M. nie czekając na wyniki badania zasiedlił kurnik stadem kur rasy R.-308 już w dniu 28 sierpnia 2010 roku, zaś wyniki badań ze stwierdzeniem obecności salmonella typhimurium otrzymał 1 września 2010 roku.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 6 czerwca 2012 roku P. M. został skazany za to, że w okresie od 2 listopada 2010 roku do 17 grudnia 2010 roku w G. spowodował niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób w ten sposób, że prowadząc fermę drobiu w G. przy ul. (...) nie zastosował się do wydanej w dniu 2 listopada 2010 roku przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w G. decyzji nr (...) poprzez niewykonanie nakazu niezwłocznego uboju lub zabicia wszystkich sztuk drobiu ze stada uznanego za zakażone pałeczkami salmonella typhimurium oraz wprowadzenie do obrotu produktów w postaci jaj w ilości nie mniejszej niż 2 500 sztuk pochodzących z ogniska choroby poprzez ich zbywanie osobom trzecim powodując w ten sposób zagrożenie epidemiologiczne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przytoczył regulację art. 49 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt i wskazał, że wprowadza on konstrukcję „odszkodowania” za zniszczone lub zabite stada określonych gatunków zwierząt i zniszczone produkty pochodzenia odzwierzęcego. Przesłanką przyznania odszkodowania nie jest to bezprawność działania właściwego lekarza weterynarii czy też zawinione przezeń spowodowanie szkody w majątku hodowcy, w takim bowiem razie hodowcy przysługiwałoby roszczenie z art. 417 k.c. Celem odszkodowania z art. 49 ustawy jest umożliwienie hodowcy odbudowanie stada, zniszczonego na skutek wykrycia choroby zakaźnej zwierząt. Cen ten rzutuje na ograniczony zakres przysługiwania odszkodowania, który ogranicza się do wartości zabitych zwierząt i zniszczonych produktów. Stąd żądanie wynagrodzenia za utracone korzyści nie znajdują oparcia w art. 49 ustawy.

Sąd Rejonowy wskazał, że powód nie wykazał, by decyzji Powiatowego Lekarza Weterynarii skutkujące koniecznością likwidacji stada były sprzeczne z prawem. Wprost przeciwnie pozwany przedstawiając wyroku NSA wykazał, że kontrola sądowo – administracyjna tych decyzji potwierdziła ich pełną zgodność z prawem. Ustawodawca warunkuje udzielenie pomocy hodowcy w odbudowie stada poprzez przyznanie stosownego odszkodowania od lojalnego współdziałania hodowcy ze służbami sanitarnymi w likwidacji zagrożenia epidemiologicznego. Tymczasem, co wynika z wyroku Sądu Okręgowego powód nie zastosował się do nakazów określonych w art. 44 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, nie przysuguje mu tym samym odszkodowanie.

Ponadto powódowi nie przysuguje odszkodowanie również na zasadzie określonej w art. 417² k.c., albowiem nie może powoływać się na zasadę słuszności ten, kto najpierw przez nierespektowanie przepisów sanitarnych doprowadził do zakażenia stada a następnie w sposób rażący uchylał się od współpracy z organami sanitarnymi w likwidacji zagrożenia epidemiologicznego i co więcej zagrożenie to wzmagał wprowadzając do obrotu potencjalnie zagrożone produkty odzwierzęce. W ocenie Sądu Rejonowego takie skrajnie godzące w społeczeństwo zachowania hodowcy wykluczają przyznanie mu od Skarbu Państwa odszkodowania na zasadzie słuszności.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku w części oddalającą powództwo w punkcie I co do kwoty 808 743,46 zł oraz w zakresie punktu II w całości, zarzucając obrazę prawa materialnego, tj.:

1. art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, poprzez odmowę przyznania skarżącemu odszkodowania za likwidację stada kur oraz utylizację jaj z nakazu Powiatowego Lekarza Weterynarii, co w konsekwencji doprowadziło do wydania orzeczenia naruszającego;

- art. 2 Konstytucji – tj. zasadę demokratycznego państwa prawa oraz zasadę sprawiedliwości społecznej – polegającego na tym, że poprzez odmowę przyznania odszkodowania doszło do przełamania zasady *Ne bis in idem*, przez co skarżący ponosi ponowną sankcję za ten sam czyn polegającą na pozbawieniu go środków finansowych, obok wymierzonej mu już w tej sprawie kary,

- art. 7 Konstytucji – tj. zasadę praworządności, polegającego na tym, że organy władzy publicznej są obowiązane do działania na podstawie i w granicach prawa, a w szczególności dokonywania wykładni przepisów z uwzględnieniem zasady prymatu Konstytucji, zaś Sąd Rejonowy nie dokonał wykładni systemowej zgodnie z przepisami Konstytucji, czy naruszył art. 49 ust. 1 i 5 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt wprowadzający zasadę pokrywania przez Skarb Państwa szkody poniesionej przez hodowcę przy zwalczaniu chorób,

- art. 21 ust. 1 i 2 Konstytucji – tj. zasadę ochrony własności, polegającego na przełamaniu konstytucyjnej zasady, iż pozbawienie własności jest dopuszczalne jedynie za słusznym odszkodowaniem, podczas gdy na gruncie niniejszej sprawy odmowa przyznania odszkodowania doprowadziła do pozbawienia go własności bez jakiegokolwiek wynagrodzenia i z obowiązkiem poniesienia wysokich kosztów likwidacji jego własności;

2. art. 417² k.c. poprzez uznanie, że skarżący nie może domagać się odszkodowania za utracone ze zlikwidowanej hodowli korzyści na zasadzie słuszności, z uwagi na godzące w społeczeństwo zachowanie hodowcy, podczas gdy skarżący w wyniku decyzji poniósł znaczną szkodę polegającą na pozbawieniu go możliwości osiągnięcia zakładanego zarobku z prowadzonej hodowli.

Wskazując na te zarzuty powód wniósł o zmianę wyroku i zasądzenie kwoty 808 743,46 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 18 grudnia 2010 roku oraz zasądzenie kosztów procesu.

Uzasadniając apelację powód podniósł, że Sąd Rejonowy dokonał błędnej wykładni art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt... Doprowadziło to do naruszenia zasad konstytucyjnych oraz wątpliwości co do niekonstytucyjności art. 49 ust. 7 w zakresie w jakim daje on podstawę do odmowy odszkodowania hodowcy za zlikwidowane stado w związku ze zwalczaniem zakażenia. W ocenie powoda zachodzi sprzeczność pomiędzy art. 49 ust. 1 i ust. 7 ustawy. Odmowa przyznania odszkodowania prowadzi do poniesienia przez powoda kolejnej sankcji z tytułu wykrycia w hodowli choroby zakaźnej.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny, który nie był sporny pomiędzy stronami. Ustalenia te Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne. Sąd Rejonowy również w sposób prawidłowy dokonał wykładni obowiązujących przepisów prawa i zastosował je w niniejszej sprawie. W szczególności regulację art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2014 roku, poz. 1539 ze zm.). Powyższe wywody Sąd Okręgowy również podziela, zaś zarzucane przez powoda naruszenia prawa materialnego w sprawie nie zachodzą.

Przede wszystkim chybiony jest zarzut naruszenia art. 417² k.c. poprzez jego niezastosowanie. Przepis powyższy bowiem przewiduje bowiem możliwość przyznania od Skarbu Państwa odszkodowania lub zadośćuczynienia na zasadach słuszności. Niemniej jednak jak wynika z brzmienia tegoż przepisu możliwość taka zachodzi wyłącznie w razie wyrządzenia szkody na osobie przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. Nie dotyczy zaś przypadku doznania szkody w majątku poszkodowanego, jak w niniejszej sprawie. Tak więc przepis ten nie może być podstawą konstruowania roszczeń przez powoda.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 49 ust. 7 ustawy oraz powołanych przez powoda przepisów Konstytucji podkreślić należy, że art. 77 ust. 1 Konstytucji przewiduje, iż każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie władzy publicznej. Powyższy przepis rangi konstytucyjnej określa minimalny standard odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa. Jednocześnie należy mieć na względzie, że celem Państwa jest przede wszystkim ochrona zdrowia i życia obywateli, a dopiero w dalszej kolejności ich mienia. (...) i życie człowieka jest bowiem naczelnym dobrem, mającym pierwszeństwo przed innymi dobrami, w szczególności materialnymi. Celowi temu służą m.in. regulacje ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt. Przepisy tejże ustawy chronią społeczeństwo przed zagrożeniem epidemiologicznym, mogącym wywołać o wiele większe szkody. Chronią również w istocie samego powoda przed poniesieniem przez niego znacznie większej szkody niż wywołana likwidacją stada. W szczególności o ile doszłoby do zakażenia większego kręgu osób, mogłyby one wystąpić przeciwko powodowi z roszczeniami o wiele większymi niż kwoty będące przedmiotem niniejszego postępowania.

Prowadzenie działalności gospodarczej ma na celu osiągnięcie zysku i odbywa się na ryzyko osoby ją podejmującej. W szczególności Państwo nie ma obowiązku wynagrodzenia ewentualnych szkód poniesionych przez podmiot gospodarczy, czy też gwarantować mu osiągnięcie oczekiwanych zysków. Powód w swej apelacji, zarzucając naruszenie art. 2, 7 oraz 21 ust. 1 i 2 Konstytucji w istocie domaga się rozszerzenia określonych Konstytucją granic odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. W myśl art. 2 Konstytucji Rzeczypospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. A w myśl art. 7 organy państwa działają na podstawie i w granicach prawa. Zaś w myśl art. 21 ust. 1 Rzeczypospolita Polska chroni własności i prawo dziedziczenia. W myśl ust. 2 wyłączenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem. W kontekście powyższych regulacji nie sposób podzielić wywodów skarżącego o naruszeniu przepisów Konstytucji czy też niekonstytucyjności przepisu art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku. Nie sposób jest uznać, że odmowa przyznania powodowi odszkodowania jest dodatkową karą wymierzoną obok kary wymierzonej powodowi w procesie karnym. Powyższe rozumowanie wywodzi się z błędnego założenia, że odszkodowanie przysługuje zawsze. Jednocześnie formułowana zasada konstytucyjna *ne bis in idem* dotyczy się prawa karnego i sankcji karnej, nie zaś skutków cywilnoprawnych zdziałanych przestępstw. Powód nie został bowiem dwukrotnie ukarany za ten sam czyn, albowiem odmowa przyznania odszkodowania nie jest karą. Odmowa ta jest prostą konsekwencją braku spełnienia przesłanek wynikających z ustawy. Nie zachodzą również naruszenia pozostałych wskazanych przez powoda przepisów Konstytucji. W szczególności brak jest podstaw do konstruowania wykładni systemowej prowadzącej do uznania, że w każdym przypadku właścicielowi stada przysługuje odszkodowanie. Jak również, że odszkodowanie to przysługuje z uwagi na pozbawienie właściciela stada własności. Regulacje art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku należy oceniać przez pryzmat art. 77 ust. 1 Konstytucji. Oczywistym jest zatem, że stanowią one wyjątek od zasady wyrażonej w tym przepisie. Art. 49 ust. 1 ustawy przewiduje bowiem odszkodowanie za szkodę wyrządzoną działaniem władzy publicznej, które to działanie jest w pełni zgodne z prawem. Zmierza bowiem do wypełnienia podstawowych zadań Państwa, tj. ochrony zdrowia i życia obywateli. Stanowi zatem wyraz zastosowania zasady słuszności. Słusznie została przy tym obwarowana spełnieniem szeregu warunków, a przede wszystkim warunkiem pełnej współpracy z organami weterynaryjnymi. Powód takowych nie spełnił. Nie tylko bowiem sam sprowadził niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzkiego rozpoczynając hodowlę bez oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych, lecz również następnie ignorował polecenia Inspekcji Weterynaryjnej.

Podkreślić należy, że niewątpliwie powód sprowadził niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia wielu osób powodując zagrożenie epidemiologiczne w ten sposób, że nie zastosował się do decyzji Powiatowego Lekarza Weterynarii w G. z dnia 2 listopada 2010 roku. Decyzją tą (k – 127 – 129) nakazano powodowi niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk drobiu, zniszczenie zwłok, zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, przeprowadzenie dokładnego oczyszczenia i odkażania budynków. Powyższa decyzja miała podstawę w art. 44 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 9, 10 i 12 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku. A zatem naruszenie przez powoda tej decyzji, skutkowało spełnieniem przesłanek odmowy przyznania odszkodowania z art. 49 ust. 7 pkt 1 ustawy.

Marginalnie tylko wskazać należy, że analogiczny stan faktyczny Sąd Najwyższy rozpatrywał w wyroku z dnia 13 listopada 2014 roku, V CSK 35/14, Lex nr 1628960, uznając prawidłowość przyjętej przez Sądy kwalifikacji i zastosowanie regulacji art. 49 ust. 7 ustawy.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. apelację powoda, jako bezzasadną, należało oddalić.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego uzasadnia art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwany Skarb Państwa był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, który wniósł o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość tych kosztów ustalono w stawce minimalnej przewidzianej przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (§ 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia).

SSO Agnieszka Tarasiuk – Tkaczuk SSO Tomasz Szaj SSO Marzenna Ernest